

SENSORVEILEDNING:

EKSAMEN SGO1001 HØST 2021

6 timers hjemmeeksamen.

BEGREPSRESONNEMENT (45% av karakteren)

Besvar 4 av 5 oppgaver. Maksimalt 300 ord per besvarelse. Til sammen maks 1200 ord.

Generell sensorveiledning, kort svar: Jeg har bedt studentene sortere relevant og ikke-relevant informasjon, presentere en frittstående tekst som begrepsfester begrepene det siktes til. Det er ikke nødvendigvis «ett riktig begrep» i alle tilfeller, og derfor spør jeg spesifikt om «hvilke begreper». Samtidig forventer jeg at de beste besvarelsene har trygghet nok til å velge noen få begreper og «stå for dem», istedenfor å helgardere og reprodusere pensum i store kvanta. B-delene gir studentene mulighet til å gå fra definisjon til å knytte begrepene til en kontekst der de har relevans. De beste oppgavene har en god vektning og fine overganger mellom a- og b-delen.

Under eksamensforberedende seminar, delte jeg følgende «sensorveiledning» med studentene: «Svarene bør som et minimum vise forståelse for begrepets meningsinnhold. Et godt svar bør inneholde en formålstjenlig definisjon. De beste svarene kombinerer definisjoner, relevante avgrensninger, kontekst og/eller eksempler. Klart irrelevante momenter trekker ned i vurderingen.»

1.

Mange av oss har en iPhone i lomma, ettersom dette er et av verdens mest solgte produkter. Designet av denne mobiltelefon finner sted i California, og produktet settes sammen i kinesiske produksjonsbyer som Zhengzhou. For å knytte sammen disse to punktene i verdikjeden, trenger produsenten et utall komponenter fra over 40 ulike land. På denne måten kan vi si at iPhone er med å knytte verdensøkonomien sammen.

- Hvilke begreper fra samfunnsgeografien mener du er egnet til å forklare denne sammenkoblingen av økonomiske prosesser?
- Vis på en kortfattet måte hvordan denne prosessen har utviklet seg over tid?

Sensorveiledning: På a-delen er det naturlig å knytte det til økonomisk globalisering og/eller globale verdikjeder/produksjonsnettverk. Kapitlene 5, 7 og 8 gir stoff som kan utvikle svarene. De beste svarene gi gode definisjoner på ett eller få sentrale begreper i a-delen, samt greie å knytte b-delen til Bjørnars beskrivelse av «Framveksten» av globalisering i kapittel 5.

2.

På et norsk sykehjem kan man møte ansatte fra mange ulike land. En filippinsk sykepleier som arbeider i Norge kan ha planer for karrieren og livsløpet som er ganske annerledes enn sine kollegaer. Ikke minst gjelder det hvordan man disponerer inntekten sin, i form av pengeoverføringer til familie i opprinnelseslandet. Det kan også være at en filippinsk sykepleier vil føle sterk tilhørighet til det katolske kirkesamfunnet, et relativt lite trossamfunn i Norge, men med et betydelig innslag av

migranter fra land som Polen og Filippinene. Kort sagt kan man si at mange migranter både knytter nye sosiale relasjoner og beholder bånd tilbake til samfunnet man har forlatt.

- a. Hvilke begreper fra samfunnsgeografien mener du er egnet til å forklare disse båndene?
- b. Forklar hvordan slike bånd kan utfordre migrasjonsforskning og/eller samfunnsgeografisk forskning.

Sensorveiledning: På a-delen er det naturlig å trekke fram transnasjonale bånd fra kapittel 20, eller på andre måter synliggjøre hvordan mobilitet skaper koblinger på tvers av rom. I b-delen forventer jeg at de beste svarene man trekker inn den transnasjonale vendingen i migrasjonsforskningen fra kapittel 19, evt mobilitetsparadigmet fra kapittel 21.

3.

Klimaendringer er for alvor kommet på den politiske dagsordenen både i Norge og internasjonalt. Menneskeskapte klimaendringene blir stadig mer alvorlige og vi har bak oss en sommer med store skogbranner og flommer som har krevd mange menneskelig blant annet i Tyskland. Selv om klimaendringene i sin natur er globale, er ikke de negative effektene av dem fordelt jevnt i befolkning. Det samme gjelder ulike samfunnssystemers evne til å justere seg eller endre seg i takt med klimaendringene.

- a. Hvilke begreper fra samfunnsgeografien mener du er egnet til å forklare disse forskjellene?
- b. Hvordan kan et samfunnsgeografisk perspektiv bidra til at omstillingsprosesser blir mer bærekraftige og rettferdige?

Sensorveiledning: Sårbarhet og kapasitet fra kapittel 22 er naturlige begreper som kan knyttes til a-delen, men mulighetene er mange, inkludert fattigdom/ulikhet, Nord/Sør-problematikk, osv. I b-delen forventer jeg at de fleste vil fokusere på kapittel 25, der det er mange innganger, men gode svar kan også finnes med basis i andre deler av pensum.

4.

Verden urbaniseres og byene vokser, noe som fører til at boligprisene stiger i de mest attraktive byene og bydelene. Dette gjør at det blir stadig vanskeligere for mennesker med lav eller middels inntekt å bosette seg der. Befolknings sammensetningen og demografien endres i de sentrale bydelene. Dessuten endres de sentrale bydelene fysisk, og dette er både en årsak til og virkning av at disse bydelene blir mer eksklusive.

- a. Hvilke begreper fra samfunnsgeografien mener du er egnet til å forklare de sosiale og geografiske konsekvensene av denne utviklingen?
- b. Pek på både økonomiske og sosio-kulturelle årsaker til at bydeler oppleves som eksklusive.

Sensorveiledning: her har jeg følgende sensorveiledning fra Per Gunnar: «I oppgave 1 kan følgende begreper brukes: Urbanisering, byregion og urbanisme (særlig figur 15.2 i Terjes kapittel); Segregasjon, gentrifisering og boligmarked og boligmarkedsmobilitet (i Michaels kapittel); Byplanlegging (Per Gunnars kapittel).»

Jeg tenker det er naturlig å se på gentrifisering som en del av bildet, særlig fordi b-delen direkte etterspør dette (se tekstboks 16.1)

5.

Dagens USA synes å være svært polarisert. Mens en stor del av befolkningen ser på statens rolle som helt nødvendig for å begrense en alvorlig pandemi, opplever en annen del av befolkningen myndighetenes smitteverntiltak som frihetsberøvelse. Munnbindet vekker dermed svært motstridende følelser i det offentlige rom. Det synes som om ulike deler av befolkningen befinner seg i hver sin virkelighetsforståelse, godt hjulpet av ekkokamre på sosiale medier og et politisert medielandskap.

- a. Hvilke begreper fra samfunnsgeografien mener du kan brukes til å belyse disse meningsdannende systemene?
- b. Pek på faktorer som gjør at slike meningsdannende systemer kan bli relativt stabile over tid.

Sensorveiledning: Jeg håper mange vil skjønne at de meningsdannende systemene sikter til diskursbegrepet, se kapittel 12. I Elins beskrivelse, går hun inn på hvordan institusjoner, språk, normer og gjentakelse skaper stabilitet over tid. Men jeg innser at dette kan gjøres på mange måter, også ganske kreative.

DRØFTINGSOPPGAVE (55% av karakteren)

Besvar 2 av 3 oppgaver. Maksimalt 1000 ord per besvarelse. Til sammen maks 2000 ord.

Generell sensorveiledning, langsvår: I denne delen ser vi spesifikt etter dybdeforståelse, evne til å lage koblinger i stoffet, evne til å bruke begreper og tilnærminger «i praksis». Jeg har formidlet følgende punkter til studentene under eksamensforberedende seminar:

- du får vist din evne til begrepsanvendelse
- du oppfordres til å vise din forståelse «på tvers» av pensum
- gi drøftingen et tydelig grep

1. Bruk Ann Markussens uttrykk "klebrige steder i glatte rom" til å diskutere forholdet mellom økonomisk globalisering og byutvikling. Bruk gjerne eksempler.

Sensorveiledning: Også dette spørsmålet tar utgangspunkt i kapittel 5, der Markusens uttrykk lanseres og der Bjørnar skriver: «For å bli et klebrig, vellykket sted var byer og regioner avhengig av å være attraktive for nasjonale og ikke minst internasjonale investorer.» Jeg forventer at de fleste som velger dette vil redegjøre for begrepet ganske greit. Men det interessante er jo i hvilken grad studentene knytter dette til det bygeografisk pensumet, ikke minst måten *attraktivitet* beskrives i kapittel 17 og i forbindelse med entreprenørisme i byplanleggingen. Her er det også muligheter til å vise kritisk forståelse, og se baksiden av attraktivitetsdiskursen.

2. Bruk den vedlagte nyhetssaken til å diskutere begrepene fattigdom og ulikhet. Knytt diskusjonen til hvordan begrepene har ulike implikasjoner i ulike deler av verden.

Sensorveiledning: Den vedlagte saken er godt egnet som en drøftingssak. Både fordi den omhandler Norge, mens kapittel 7 fokuserer på fattigdom i utviklingsland – og fordi den setter fattigdom og ulikhet opp mot hverandre. Et godt svar bør definere fattigdom – og ulike forståelser av denne – og ulikhet. Et godt svar bør problematisere bruken av fattigdom i en norsk kontekst. Et godt svar bør problematisere hvordan ulike målemetoder og mål skaper ulike forståelser av fattigdoms- og ulikhetsbegrepet. Som i andre drøftingsoppgaver er hovedutfordringen for studentene å lage en interessant drøfting med et klart grep og en god argumentasjon – slik at de ulike argumentene bindes sammen i et hele.

3. Samfunnsgeografiens faghistorie har vært preget av ulike vendinger. Velg deg én av disse vendingene og redegjør for den. Forklar hvordan den har endret måten man studerer geografiske spørsmål på.

Sensorveiledning: Denne er åpen, men krever en god forståelse av faghistorien. Aller enklest, tror jeg det vil være å se på overgangen fra regionalgeografi til kvantitativ geografi (den kvantitative vendingen) og knytte dette til begrepsparet idiografisk/nomotetisk. Fordi «hva som er relevant i geografien» blir veldig forskjellig. Men man kan også gjøre spennende diskusjoner av den radikale vendingen (der det er det normative/deskriptive-forklarende som er det viktige geografiske skillet). Kapittel 2 gir en god introduksjon til dette. Noen vil kanskje også støtte seg på kapittel 12 om representasjoner om de velger den kulturelle vendingen. De beste oppgavene viser med tydelighet hva vendingen beveget seg fra og til, for deretter å si noe fornuftig om hvordan rombegrep, geografisk forestillingsevne, forskningstilnærming blir påvirket av vendingen.